

פרשת חקת תשע"ד

בארה של מרים

במדבר פרק כ

(א) וַיִּבְאֵנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרִים צֶן בְּחַדָּשׁ הָרִאשׁוֹן וַיִּשָּׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֵר שָׁם: (ב) וְלֹא הָיָה מִיִּם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן: (ג) וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלֹא גִעְוֵנוּ בְּגִוּעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְקֹנֶק: (ד) וְלִמָּה הִבְאַתֶּם אֶת קֶהֱל יְקֹנֶק אֶל הַמְדַבֵּר הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: (ה) וְלִמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרָיִם לְהִבְיֵא אֶתֵּנוּ אֶל הַמְקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע וַתֵּאֱנָה וַנִּפֹן וְרַמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: (ו) וַיִּבְאֵ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֶּהֱל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְּבוֹד יְקֹנֶק אֲלֵיהֶם:

רש"י

(א) כל העדה - עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים: ותמת שם מרים - למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת: ותמת שם מרים - אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה. ובאהרן נאמר על פי ה', באלה מסעי (במדבר לג, לח): (ב) ולא היה מים לעדה - מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים: (ג) ולו גוענו - הלואי שגוענו: בגוע אחינו - במיתת אחינו בדבר, למד שמיתת צמא מגונה ממנה: בגוע - שם דבר הוא, כמו במיתת אחינו, ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו, שאם כן היה לו להנקד בגוע:

משך חכמה

(ה) לא מקום זרע ותאנה וגפן כו' - לא זכר זית שמן ודבש, שכל זה היו טועמין בהמן שטעמו כצפיחית בדבש ולשד השמן, לכן לא זכרו זאת, ומשום זה נשאו המרגלים רק אשכול מהתאנים והרימונים, ולא מן הזיתים והתמרים, שזה טעמו במן, ופשוט.

אגרא דכלה - פרשת חקת

ולמה הבאתם את קהל י"י אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו. יש לדקדק למה כינו לעצמם בכאן קהל י"י משא"כ במקום אחר. ב' למה אמרו המדבר הזה כמורה באצבע, הלא שם היו, ואחר כך סיימו למות שם כמורה שהמיתה תהיה על שונאי ישראל במקום אחר, והדבר אינו מובן כלל כפשוטו. ונקדים לזה דהנה עיקר גליות ישראל ופיזורם הוא לקבץ ניצוצות הנידחות המשוקעות בתוך עמקי הקליפות שיקובצו יחד אל הקדושה, ע"י מה שישראל עסוקים בגשמיות אכילה ושתייה בכוננת ידועות ע"י מעלים הניצוץ המשוקע בתוך הדבר המוגשם וניתוסף רוח חיים בנשמת ישראל. ולזה נקראים קהל י"י, שמקהילים ומקבילים את ניצוצי הקדושה שהם מסוד הציור והוי"ה ברזא דמחשבה, וזה היה ענין גלות מצרים לקבץ משם ניצוצות המפוזרות והנדחות לשם ואח"כ הוציאם למדבר להוציא הניצוצין משר המדבר, והנה היה המדבר מקום מוכן להוציא הניצוצין הנדחות על ידי סודות התורה שהשיגו יותר מכל הדורות כי היה הכנה גדולה להזדכך החומר להשיג הסודות על ידי שתיית בארה של מרים כידוע, וכאשר נודע מהארי"י ז"ל שהשקה לתלמידו מהרח"ו מכברה שבים שהיא בארה של מרים, ואפילו לבהמות היתה סגולה ששתו מהבאר, ואחר כך היו האנשים אוכלין מהבשר אזי הניצוץ הק' שהיה משוקע בבעל חי ניתוסף על נשמתם מחמת הזדככות הבעל חי, והנה תדע כמו שהאדם אוכל ושותה בכונה ידועה אזי ניתוסף כח בנשמתם בבררם הניצוץ, ככה להיפך ח"ו כאשר האדם אוכל ושותה למלאות תאוותו ובלי כונה, אזי ניתוסף כח בסט"א מחמת שמורידים החיות שבתוך דבר הנאכל, שהוא ניצוץ קדוש ששייך לאיזה נשמה מנשמות ישראל, וניתוסף אותו חלק הנשמה אל הקליפה ח"ו:

<<<

אגרא דכלה (המשך)

וממוצא הדבר תשכיל ותדע פירוש דבריהם, כשנסתלק הבאר שהיה מוכן להשגת ידיעת סודי התורה, ונפשם יודעת מאד על ידי הבאר כל חלקי ניצוצין השייך לכל אחד מנשמות ישראל וידעו בכוונות מיוחדות האיך להעלותם אזי ניתוסף בכל עת קהילותם וקיבוצם מניצוצי קדושה, מה שאין כן כשנסתלק הבאר נסתלק מהם הידיעה, וז"ש למה הבאתם את קהל י"י, שנקראים אנחנו קהל י"י להיותנו מוכנים להקהיל ולקבץ את הניצוצות בכל פעם אל המדבר הזה, דבשלמא כשהיה הבאר היתה המדבר מוכנת להוציא משר המדבר הממונה על כל הדברים אשר היו במדבר להוציא החיות מהם, אבל כעת כאשר נתבטלה הידיעה בנסתרות, אז יש ח"ו חשש שאדרבא ניצוצי החיות יתוספו למקום המיתה שהם הקליפות, וז"ש למות שם דייקא בתוך הקליפות, אנחנו היינו הניצוצות אשר הם שייכים לנשמתינו, ובעירנו היינו הניצוצות אשר הם כבר בבעלי חיים ומחויבים אנחנו להביאם לקדושה להיותם בסוד ציור חי מדבר, וכעת בבלי הודע אדרבא יתוספו כולם למקום המיתה ח"ו, וטענתם היתה גדולה רק שלא היה צריך להיות דרך ריב ומצה רק בדרך שאלה למשה אדונינו לייעץ איך ומה לעשות, על כן נאמר בכאן וירב העם וכו', שעיקר הקפידא היה על שאמרו דרך ריב כנ"ל, והמשכיל יתבונן הדברים לאמתתן :

ועפ"י הדברים האלה תבין מה שצוה הש"י רק לדבר אל הסלע [להלן כ ח] ולא להכותו כמו על הצור בחורב [שמות יז ו], דהנה ישראל באו כעת בטענה מופלגת לשם שמים לא בעבור הנאת הבאר בגשמיות, רק אמרו שכונתם לשם שמים. והנה באמת אין מעצור להש"י להושיע בלא סגולות הבאר ובפרט בימי משה שהיה מסוגל לפעול בדבור בלבד, והיה מן ההכרח להודיע זה לישראל שאפשר ג"כ בדבור בלבד לפעול העלאת ניצוצין בלא הכנת פעולה ואין מעצור להש"י להושיע, והדבר הזה כאשר תתבונן היה ענין גדול להודיע זה לישראל שאין מן הצורך שום הכנת פעולה לעבודתו ית"ש ואין מעצור להש"י, הבן מאד. על כן רצה הש"י שיודיעו לישראל שהדומם שהוא המדריגה היותר פחותה שבמדריגות יוציא שפעו והטמון בתוכו על ידי דבור הצדיק בלבד, ותבין מה שקראם משה המורים, שמורים את מוריהם, שכל תלונותם היה בענין הוראה ולימוד באמרם שאי אפשר בענין אחר לפעול רק על ידי הכנת הבאר. והנה תבין שבעבור זה הקפיד הש"י על הרועה הנאמן שעשה מעשה בהכאה, ואמר יען לא האמנתם בי להקדישנו וכו' להודיע להם לישראל טעותם. ותבין מ"ש בזה"ק [תיקוני"ז מ"ד ע"א] שאילו לא הכה משה את הסלע היה הלימוד בלא טורח הבן מאד, ותבין ג"כ המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את י"י וכו', שהריב היה בעבור הש"י כפי הנראה, וגם כן רבו את י"י באמרם שצריכין איזה הכנת פעולה דוקא, והבן : מדרש [פיי"ט ט"ז] לפי שהיה משה משמר עצמו כל אותן מי' שנה שלא להקפיד כנגדן שהיה מתיירא מן השבועה שנשבע הקב"ה אם יראה איש באנשים האלה וכו' [דברים א לה]. היה מבין שאירע זאת על כי דור המדבר המה למעלה מקדושת הארץ, והנה היה מתיירא שלא ימצא גם עליו איזה נדנד לבל יבוא לארץ כי שגבה קדושתו למעלה ולא יבוא עד לעתיד עם הדור דעה :

שם [פיי"ט ט"ז] והניח שלשה הרים, הר סיני לתורה, הר נבו לקבורת משה, הר ההר לקבורת אהרן. נ"ל נרמז למשה בתחלה מראה הסני"ה, סיני נ"בו ה'הר, והנה מוכנים לג' דברים הרמוזים בפסוק שפת אמ"ת תכון לעד [משלי יב יט], א'הרן מ'שה ת'ורה :

שם [פיי"ט י"ז] מלמד שמודיעים לצדיקים יום מיתתן כדי שיורישו כתרם לבניהם. מוכח מזה שתלוי הדבר בהאב ביום כו', להוריש כתר לבנו :

לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם. יש לדייק תיבת הזה מאי אתי לדייק, וגם אשר נתתי להם, אשר אני נותן מיבעיא ליה. אך דהנה ידוע דלעתיד לבוא ב"ב יבוא ג"כ משה אדונינו וינחיל לישראל את הארץ עם הדור דעה שלו, וז"ש את הקהל הזה דייקא דור באי הארץ, מה שאין כן לדור דעה יביאו אל הארץ. וגם מדויק אל הארץ אשר נתתי להם, מכבר, לא יביאו, מה שאין כן אל הארץ אשר אתן מחדש קיני וקניזי וקדמוני, וכן הוא נרמז במ"ר [פיי"ט י"ג] :